

MATERIALS ON THE ARCHAEOLOGY OF BELARUS №15
МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ ВЫП. 15

*АРХЕАЛОГІЯ
ЭПОХІ СЯРЭДНЕВЕЧЧА*

МІНСК

2008

ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ
НАЦЫЯНАЛЬНАЙ АКАДЭМІІ НАВУК БЕЛАРУСІ

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

Вып. 15

Археалогія эпохі сярэднявечча:

Да 80-годдзя з дня нараджэння Г.В. Штыхава

Мінск

ДНУ "Інстытут гісторыі НАН Беларусі"

2008

Рэдакцыйная калегія выдання "Матэрыялы па археалогіі Беларусі":
П.Ф. Лысенка, д.г.н., прафесар (галоўны рэдактар),
Э.М. Загарульскі, д.г.н., прафесар, В.М. Ляўко, д.г.н. (нам. гал. рэдактара),
Марзалюк І.М., д.г.н., Штыхаў Г.В., д.г.н., прафесар,
А.М. Мядзведзеў, к.г.н. (адк. сакратар),
І.М. Язэпенка, к.г.н. (нам. адк. сакратара)

Серыя заснавана ў 1957 годзе

Рэцэнзенты

кандыдат гістарычных навук Л.У. Калядзінскі,
кандыдат гістарычных навук А.А. Мяцельскі,
кандыдат гістарычных навук Г.М. Семянчук

Выданне падрыхтавана падчас выканання Дзяржаўнай комплекснай праграмы навуковых даследаванняў на 2006 – 2010 гг. "Гісторыя беларускай нацыі, дзяржаўнасці і культуры" (навуковы кіраўнік праграмы – доктар гістарычных навук, прафесар А.А. Каваленя).

Абмеркавана і рэкамендавана да друку на паседжанні Вучонай Рады ДНУ Інстытута гісторыі НАН Беларусі" (прат. № 6 ад 27.06.2008 г.)"

Археалогія эпохі сярэднявечча. Да 80-годдзя з дня нараджэння Г.В. Штыхава /Матэрыялы па археалогіі Беларусі. — Мінск: ДНУ «Інстытут гісторыі НАН Беларусі», 2008. — Вып. 15 — 299 с., іл. — Бібліяграф. у канцы артыкулаў. — Рэз. на руск. і анг. мовах.

ISBN 978-985-6769-29-3

Нагодай для выдання даленай кнігі паслужыў 80-гадовы юбілей з дня нараджэння выдатнага беларускага археолага і гісторыка Георгія Васілевіча Штыхава. Падчас сваёй плённай працы юбіляр вывучаў помнікі Старажытнай Русі паўначнай і цэнтральнай Беларусі, аднак распрацоўваў і складаныя праблемы папярэдніх часоў (жалезны век, ранняе Сярэднявечча). І таму большасць артыкулаў кнігі прысвечана асветленню менавіта гэтых перыядаў археалогіі і гісторыі Беларусі. Прадстаўлены матэрыялы вучняў і калег. Кніга прызначана ўсім, хто цікавіцца археалогіяй і старажытнай гісторыяй Беларусі.

УДК 902.26
ББК 63.44 2 (4 Бел)

На вокладцы змешчана фібула з эмаллю з г. Лукомля.

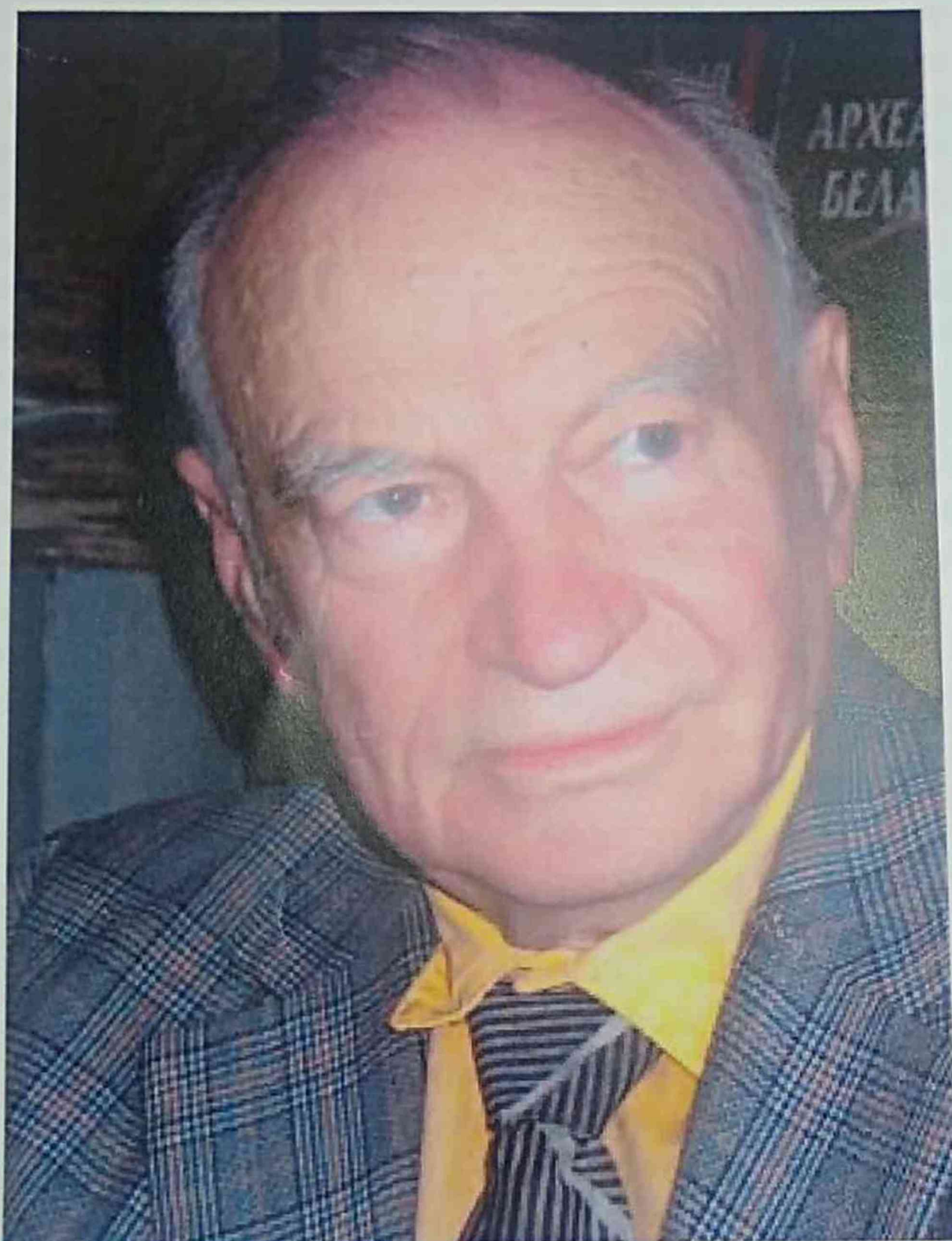
2020

© Калектыў аўтараў, 2008
© Афармленне: ДНУ "Інстытут гісторыі
НАН Беларусі", 2008

ISBN 978-985-6769-29-3

ДА 80-ГАДОВАГА ЮБЛЕЮ ВЫДАТНАГА НАВУКОЎЦА	7
Храпалагічны паказальнік прац Г.В.Штыхава	11
АРТЫКУЛЫ	
ЛЕВКО О.Н. (Мінск) МАТЕРІАЛЫ РАСКОПОК ІСТОРІЧЕСКОГО ЦЕНТРА ОРШИ	27
БАШКОВ А. (Брэст) ЗМЕЕВІКІ ХІІ–ХІV ВВ. НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ	47
БЕКТИНЕЕВ Ш.И. (Мінск) ПЕРІОДІЗАЦІЯ ДЕНЕЖНОГО ОБРАЦЕННЯ НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ В ІХ–ХVІІІ ВВ.	54
БРУЕВИЧ Н. И. (Гомель) ПОГРЕБАЛЬНЫЙ ОБРЯД РАДИМИЧЕЙ	82
ВІЦЯЗЬ С.П. (Мінск) ПАХАВАННІ З КАНОМ НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ	108
КЛІМАЎ М. В. (Мінск) ПРАБЛЕМА ВЯЛІКІХ КУРГАНОЎ У СУВЯЗІ З ПЫТАННЕМ АБ З’ЯЎЛЕННІ НОВАЙ ПАХВАЛЬНАЙ АБРАДНАСЦІ ВА ЁМОВАХ РАССЯЛЕННЯ НА ПОЎНАЧЫ БЕЛАРУСІ.	128
ЛОСЕВ Р.Н. (Гомель) К ІСТОРЫІ ІЗУЧЕННЯ ЧЕРНОЙ МЕТАЛЛУРГІІ І МЕТАЛЛОБРАБОТКІ ГОМЕЛЬСКОГО ПОДНЕПРОВЬЯ В Х–ХІІІ ВВ.	134
ЛУПИНЕНКО Ю.М., МАКУШНИКОВ О.А. (Гомель) ЧЕШУЙЧАТЫЙ ДОСПЕХ ВОСТОЧНОСЛАВЯНСКОГО РАТНИКА ХІІ–ХІІІ ВВ. (ПО МАТЕРІАЛАМ РАСКОПОК В ГОМЕЛЕ)	140
МАКУШНИКОВ О.А. (Гомель) МОХОВСКИЙ КУРГАН 77 (К ВОПРОСУ О «КРИВИЧСКОМ ПРИСУТСТВИИ» НА ЮГО–ВОСТОКЕ БЕЛАРУСІ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ)	155
МЯДЗВЕДЗЕВА В.У. (Мінск) ЗААМОРФНЫЯ ВАСТРЫП–АМУЛЕТЫ	168
ХАРИТОНОВИЧ З.А. (Мінск) К ВОПРОСУ О КУЛЬТУРНОЙ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ГОРОДИЩ СЕВЕРО-ЗАПАДА БЕЛАРУСІ.	173
ТЕМУШЕВ В.Н. (Мінск) К ВОПРОСУ О МОСКОВСКО-ЛИТОВСКОЙ ГРАНИЦЕ XV ВЕКА (ВОЛОСТИ ЧЯГОЩА И БОЛОНЕСК)	186
МАТЭРЫЯЛЫ	
ДУБИЦКАЯ Н. Н. (Мінск) РАСКОПКИ ГОРОДИЩА У Д. ОТРУБЫ НА НИЖНЕЙ БЕРЕЗИНЕ В 2006 Г.	194
ПЛАВІНСКІ М., ХАРЫТАНОВІЧ З., ДЗЯРНОВІЧ С. (Мінск) НОВЫЯ АРХЕАЛАГІЧНЫЯ П’ОМНІКІ ЖАЛЕЗНАГА ВЕКУ Ё БРАСЛАЎСКІМ ПААЗЕР’І (ПА ВЫНІКАХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ 2003–2005 ГГ.)	205

ХАРИТОНОВИЧ З., МЯДЕЛЕЦ А., КЕНЬКО П. НОВЫЕ НАХОДКИ ИЗДЕЛИЙ С ВЫЕМЧАТЫМИ ЭМАЛЯМИ НА ТЕРРИТОРИИ БЕЛАРУСІ.	212
ВАЙЦЯХОВІЧ А.В. (Мінск) АСАБЛІВАСЦІ ПАХАВАЛЬНАГА АБРАДА КУРГАННАГА МОГІЛЬНІКА БІРУЛІ (ПАРЭЧЧА) ДОКШЫЦКАГА РАЁНА ВІЦЕБСКАЙ ВОБЛ.	218
ЗВЯРУГА Я.Г. (Мінск) ДАСЛЕДАВАННЕ ПАСЕЛШЧ У БАСЕЙНАХ РОСІ, ЗАЛЪВЯНКІ І СВІСЛАЧЫ	236
КЕНЬКО П.М. (Мінск) ЭЛЕМЕНТЫ ПОЯСНОГО НАБОРА X–XII ВВ. С СЕЛИШЧА НА Р. МЕНКА.	248
КОШМАН В.І. (Мінск) ВЫРАБЫ З КАЛЯРОВАГА МЕТАЛУ З ГАРАДЗІШЧА КАПЛАНЦЫ (па матэрыялах даследаванняў 1999–2004 гг.)	254
ДУК Д.У. (Наваполацк) АРХЕАЛАГІЧНЫЯ РАСКОПКІ НА ГРУНТОВЫМ МОГІЛЬНІКУ ТУРЖЭЦ 2 ПОЛАЦКАГА РАЁНА	261
ЗАМЕТКІ	
ГУСАКОВ М.Г. (Москва) О ГРУЗИКАХ «ДЪЯКОВА ТИПА» ИЗ РАСКОПОК ГОРОДИЩА МИЛОГРАДСКОЙ КУЛЬТУРЫ (ответ Я.С. Рассадину).	286
ТОМАСHEВИЧ И.В. (Мінск) ЯЗЫЧЕСКИЕ ПРИВЕСКИ В ВИДЕ МИНИАТЮРНЫХ ХОЗЯЙСТВЕННО-БЫТОВЫХ ПРЕДМЕТОВ С ТЕРРИТОРИИ БЕЛАРУСИ	287
ДА ДЫСКУСІІ	
ДЗЕРМАНТ А., САНЬКО С. (Мінск) БАЛЦКАЯ АЎТАХТАНІСЦКАЯ МАДЭЛЬ ЭТНАГЕНЕЗУ БЕЛАРУСАЎ	290

Михай

Научное издание
АРХЕОЛОГИЯ ЭПОХИ СРЕДНЕВЕКОВЬЯ
(К 80-ЛЕТИЮ Г.В. ШТЫХОВА)

Материалы по археологии Беларуси
Вып. 15

На русском и белорусском языках

Навуковае выданне
АРХЕАЛОГІЯ ЭПΟΧІ СЯРЭДНЯВЕЧЧА
ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ Г.В. ШТЫХАВА
Матэрыялы па археалогіі Беларусі
Вып. 15

На рускай і беларускай мовах

Укладальнік: А.М. Мядзведзеў
Выдавецкі рэдактар: С.П. Віцязь
Тэхнічны рэдактар: А.М. Мядзведзеў
Карэктар: Н.М. Лявончык
Кампутарнае макетаванне: А.М. Мядзведзеў
Пераклад на ангельскую мову: С.Д. Дзярновіч, З.А. Харытановіч
Артыкулы друкуюцца ў аўтарскай рэдакцыі

Здадзены ў набор 15.02.2008г. Падысканы ў друк 15.06.2008 г.

Формат 60 x 84 1/8. Папера для ксераксаў. Гарнітура Times.

Друк рызаграфічны. Ум.-друк. арк. 34,4. Ул.- выд. арк. 29,7.

Тыраж 200 экз. Заказ № 75

ДНУ "Інстытут гісторыі НАН Беларусі"
220072, г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1.
Ліцэнзія ЛВ № 02330/0133318 ад 09.06.2004